

Pant
Diari

102

LLETRES

Notes sobre l'Amant de Lady Chatterley, de D.H. Lawrence

Amants i bergants

Gràcies al fenomen curiós de la censura, L'Amant de Lady Chatterley va arribar a ser i és encara l'obra més llegida de D.H. Lawrence. Se'n va fer una edició limitada a Florència l'any 1928, però a Anglaterra va estar prohibida fins el 1960, i, tot i així, encara va provocar un d'aquests escandalosos judicis, semblants als que darrerament han provocat pel lícules com L'último tango a París, de Bertolucci, Flesh de Warhol, o bé Salò de Pasolini. No cal dir que l'edició catalana és la primera que apareix íntegra a tot l'Estat Espanyol, on fins ara hi circulaven només versions sud-americanes absolutament infectes.

En primer lloc cal dir que Lawrence és un d'aquells escriptors destinats a ser populars; però la seva popularitat no ve simplement de la franquesa amb que tracta les relacions sexuals (una franquesa inèdita i inaudita a l'Anglaterra de l'època), sinó que s'ha d'anar a buscar més aviat en el fet que ell, a més a més d'un artista, fos un apòstol; es a dir: un home amb un missatge. Sense una religió, una filosofia, un codi de comportament —digueu-ne com vulgueu—, els homes no podrien viure. En canvi sí que és possible d'imaginar-se la vida sense l'art. d'aquí ve que gent com Lawrence, Hesse, Nietzsche, Unamuno, etc., tinguin assegurada sempre una audiència tant de filies com de fòbies, de defensors incondicionals com d'enemics acèrrims, la qual cosa fa moltes vegades particularment difícil una justa apreciació de llurs obres. En el cas de Lawrence, hi ha encara una dificultat addicional: tota l'aura pornogràfica que la novel·la porta al damunt i que no és més que un llast desorientador que, en alguns casos, com és el de L'Amant de Lady Chatterley pot arribar a frenar l'interès que sens dubte desperta una bona lectura de l'obra.

Què passa, doncs, en el cas de L'Amant de Lady Chatterley?

Lawrence ens hi proposa la superació de les nostres contradiccions per mitjà del sexe, entès amb tota la seva potència primària, acompanyat de la tendresa (tenderness era un dels títols que havia de dur la novel·la). Aquestes qualitats es reuneixen en Oliver Mellors, el guardabosc de Sir Clifford Chatterley, i amant de la seva muller, Lady Constance Chatterley. Els enemics principals d'aquesta concepció de la vida estan reunits en Sir Clifford: un artista (escriptor), amo de tota una zona minera de les Midlands, i mutilat de guerra de mig cos en avall (doncs: impotent). Lady Chatterley és el personatge que passa d'un món (el del bergant del seu marit) lleig, hipòcrita i alienador, a un món bell, franc i alliberador (el del seu amant). Les seves relacions amb Oliver Mellors no comencen fins al Capítol X, és a dir: just a la meitat de la novel·la, que té dinou capítols. Les oscil·lacions de Lady Chatterley entre aquests dos mons en els nou primers capítols i els nou darrers constitueixen un artífici meravellós on s'hi recolza tota l'acció.

El fet que el bergant (Sir Clifford) sigui un artista no ens ha d'estranyar gens. En primer lloc hi ha una raó històrica: la de combatre la doctrina, originada a França durant la segona meitat del segle XIX, segons la qual l'Art és la veritable religió, mentre que la vida només té el valor de ser la matèria primera per a una bella estructura artística. En conseqüència, l'artista és l'únic ésser humà autèntic, els altres, rics o pobres, són pura canalla.

Avui en dia, la polèmica ja no existeix; però la vella concepció romàntica de l'artista com a home superior encara persisteix, i de quina manera! El mot "artista" amaga encara molt sovint una misèria humana aclaparadora i una manca patètica d'imaginació moral. Per això té tanta gràcia que Lawrence hagi fet de Sir Clifford un artista escriptor (tothom sempre s'hi ha vist en cor d'escriure), i a més a més un mutilat de guerra (és a dir: pels interessos econòmics d'una classe), mutilació que simbo-

litza la misèria humana de tants "artistes" que s'ho fan dir, i que a la vegada implica la impossibilitat de realitzar l'acte sexual, amb el contrast evident amb Oliver Mellors (que no és res més que potència de sexe i tendresa.) Per si això no fos prou, l'un és l'amo i l'altre el criat; l'un legítim i l'altre l'amant; i ambdós es mouen amb les característiques típiques de llur classe: la hipocresia per una banda, la franquesa per l'altra. Fins i tot les descripcions d'ambdós personatges com a realitats físiques, vistos a través dels ulls "purs" de Lady Chatterley, observadora inobservada, tenen una força i una eficiència tals, en el context del discurs, que ens arribem a creure que es tracta de personatges històrics.

Ara bé, "predicar" avui en dia que l'acceptació del sexe tal com és (no pas tal com ens l'han mutilat els puritans) ens porta a la superació de les nostres contradiccions pot semblar d'una candidesa imperdonable. I tanmateix no ho és. El desencant del sexe es produeix en les societats puritanes, que el consideren com a cosa abominable; però no cal enganyar-se: també es produeix en les democràcies burgeses, que l'utilitzen com una eina que serveixi els seus interessos, i, en conseqüència, també el manipulen i desvirtuen. El "missatge" de Lawrence-apòstol és encara perfectament útil.

La traducció de Jordi Arbonés és correcta. Pel meu gust, excessivament correcta. El català que utilitza és una mica massa enrigidit: massa mots arcaics, massa elegància arcaica; però es deixa llegir força bé. En canvi l'ús de la lletra cursiva per expressar l'èmfasi em sembla un recurs ben poc català. Nosaltres, com els francesos, en aquests casos utilitzem sempre la frase segmentada. Llevat d'aquests i d'algun altre aspecte, i, donada la misèria literària de les nostres traduccions, el balanç final de Jordi Arbonés és més aviat acceptable i esperançador.

Salvador Oliva